

НОВА ШКОЛА У НОВИХ ГРОМАДАХ

Ефективне управління освітою в об'єднаних громадах України

Концепція (стисла версія)

1. Опис загальної ситуації

- Згідно з Концепцією Уряду України¹, результатом реформ щодо децентралізації повинна бути проста і логічна система місцевого самоврядування, яка здатна забезпечити комфортне життя жителів сіл і міст.
- Важливо відзначити, що реформи в першу чергу спрямовані на модернізацію сільських регіонів України, оскільки саме в них накопичилася значна кількість проблем, серед яких найбільш складною і соціально значущою є **проблема забезпечення якісними освітніми послугами дітей дошкільного та шкільного віку**.
- З метою вирішення цих питань, Урядом планується, що замість неефективної і витратної адміністративної структури, нездатної реагувати на виклики в сільських регіонах України, будуть створені близько 1500 об'єднаних громад, наділених значними фінансовими і управлінськими повноваженнями.
- Процес добровільного створення громад почався з місцевих виборів в жовтні 2015р. На сьогодні створено понад 170 об'єднаних громад з адміністративними центрами на базі великих сіл, селищ і малих міст у всіх областях України.
- Згідно з регіональними перспективними планами, на початок 2017 року кількість об'єднаних громад може досягти більш ніж 360 адміністративних одиниць. Як показав досвід громад "першої хвилі", органи самоврядування новостворених громад з перших днів зіткнулися з багатьма викликами саме в питаннях управління освітою.
- **Хмельницька область, з точки зору моделювання системи ефективного управління публічними послугами в об'єднаних громадах (в тому числі в сфері середньої освіти), є найбільш репрезентативною.**
- З листопада 2015 року, в умовах дефіциту методичної підтримки з боку ЦОБВ і регіональної влади, на рівні громад став напрацьовуватися практичний досвід забезпечення ефективного управління освітою, якій є цінним аналітичним і навчально-методичним ресурсом для продовження секторальної децентралізації в сфері освіти.
- **Однак, успішні практики громад досі не систематизовані і фрагментарні. Громади одних областей України не знають які рішення конкретних питань управління освітою існують в інших областях. Така ситуація знижує ефективність секторальних реформ.**

2. «Нова Школа», як стратегічна основа для розвитку освіти в громадах

¹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

- Для того щоб виправдати очікування жителів в тому, що створення громади стане початком нової якості освітніх послуг, органи місцевого самоврядування повинні мати чіткі стратегічні орієнтири нової школи. Безумовно, що такого роду «дорожня карта» повинна бути інноваційним документом, запропонованим на національному рівні.
- Документом, який може позначити **стратегічні орієнтири нової школи в громадах, є Концепція «Нова Школа»²**. Згідно з Концепцією, оновлена шкільна освіта має ключове місце в системі освіти в цілому. Тому її реалізація «перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України»³.
- Важливим елементом стратегічної ініціативи МОН у сфері середньої освіти є взаємне доповнення напрямів Концепції та норм проекту нового Закону України «Про освіту» (№3491-д від 04.04.2016), в якому дано повне визначення мети загальної середньої освіти як **“різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності”**.
- Поняття «Нової школи» розкривається на основі формули, яка включає вісім компонентів⁴:
 1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.
 2. Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.
 3. Наскрізнний процес виховання, який формує цінності.
 4. Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію.
 5. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.
 6. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм.
 7. Нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.
 8. Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.

Компоненти моделі «Нової школи» повинні стати стратегічною основою для розвитку системи освіти в об'єднаних громадах, яка охопить не тільки навчально-виховний процес, а й управління всією освітньою мережею громади в цілому (в тому числі розробки і реалізації плану оптимізації шкільних мереж).

3. Діяльність Шведсько-українського проекту⁵

² <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/11/03/bilshe-60-listiv-z-propozicziyami-i-dodatkovij/>

³ <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/serpnevi-pedagogichni-konferencziyi-2016.html>

⁴ <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>

⁵ www.sklinternational.org.ua

- **3 2015 року, шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» підтримує реформи в сфері середньої освіти в Україні.**
- **3 листопада 2015 р., експертами проекту було застосовано підхід поетапної апробації міжнародних практик менеджменту освіти в управлінській діяльності громад.** В якості регіональних партнерів були обрані громади Хмельницької області. Також налагоджено ефективну співпрацю з Департаментом освіти ОДА та регіональним офісом реформ.
- Напрацьовані матеріали були систематизовані в методичні рекомендації⁶, які тиражуються серед громад інших областей України. В даний час методичними рекомендаціями проекту користуються органи влади і шкільні адміністрації більш ніж 90 громад і районів України.
- Для подальшого інституційного закріплення напрацювань, шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні», спільно з Департаментом освіти і науки Хмельницької ОДА і Дунаєвецькою міською громадою⁷ **вирішили створити навчально-методичний центр (НМЦ) по збору, систематизації і поширення успішних практик щодо ефективного управління освітою в громадах.**

4. Мета і завдання Центру:

Метою Концепції є визначення напрямків і методів діяльності навчально-методичного центру для впровадження ефективного управління освітою в об'єднаних громадах України.

- **Збір та аналіз інформації**, що пов'язана з забезпеченням якісних освітніх послуг в об'єднаних громадах України, а саме:
 - Довгострокове планування розвитку мережі навчальних закладів громади, яке включає завдання аналізу сфери освіти, розробки та реалізації сценаріїв оптимізації (в тому числі на базі моделі «опорних шкіл»).
 - Мотивації і комунікації з педагогічними колективами, учнями та батьківською громадськістю для спільної реалізації планів щодо підвищення якості освіти в школах громади.
 - Організації інноваційної педагогічної діяльності, яка включає завдання демократичного менеджменту в школах громади і методів інтерактивного навчання учнів.
 - Забезпечення результативної методичної служби в громаді для професійного розвитку вчителів і шкільних адміністрацій.
 - Налагодження співпраці з профільними відділами сусідніх громад, РДА для забезпечення позашкільного навчання, методичної підтримки, проведення олімпіад, конкурсів і т.д.
- **Систематизація** названої вище зібраної інформації в формі кейсів, модулів і методичних рекомендацій в друкованій та електронній формі.
- **Розробка**, на базі зібраних успішних практик, програм навчальних модулів та сценаріїв заходів для представників громад Хмельницької області та інших регіонів України.
- **Проведення** семінарів, конференцій та організація навчальних візитів до інших регіонів України для забезпечення обміну досвідом (в форматі «рівний рівному») успішного управління освітою в громадах.

⁶ <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/oporni-shkoli/informacijni-materiali.html>

⁷ <http://dunrada.gov.ua/>

5. Плани діяльності Центру на 2016-2017 рр.:

1 етап: Формування структури Центру. Початок збору і систематизації успішних практик. Розробка навчальних модулів. Проведення тренінгів, консультативних заходів для об'єднаних громад Хмельницької області (*листопад-грудень 2016р.*)

2 етап: Інтеграція діяльності НМЦ в план заходів щодо підтримки децентралізації освіти на регіональному та національному рівнях (*січень-грудень 2017р.*):

- Підготовка, на основі інститутів педагогічної професійної освіти, **національної команди консультантів/ тренерів** України;
- Посилення обізнаності **співробітників офісів реформ** щодо питань управління освітою в громадах;
- Розвиток **експертів Асоціації малих міст України та Асоціації сільських і селищних рад** в сфері секторальної децентралізації;
- **Організація консультативної підтримки** на національному рівні (що включає вищезгадані цільові групи) з питань ефективного управління освітою в громадах на рівні операційної діяльності і довгострокових стратегій (розробка планів оптимізації шкільної мережі, створення опорних шкіл);
- **Проведення спільно з МОН України** регулярних інформаційних заходів з популяризації успішних практик об'єднаних громад (FB⁸, youtube⁹, сайті профільних ЦОБВ та інше).

6. Очікувані результати діяльності Центру

- Створення бази даних систематизованих успішних практик з управління освітою в громадах України, яка включає в себе: нормативні документи, опис підходів, алгоритмів і механізмів, кейси по конкретним випадкам в громадах, методичні рекомендації та аналітичні звіти.
- Підвищення експертного/тренерського потенціалу мережі ІППО, Асоціацій органів місцевого самоврядування і, як наслідок, забезпечення системного навчання представників органів управління освітою об'єднаних громад України
- Покращення інформаційно-методичної підтримки зі сторони МОН України в реалізації децентралізації в сфері управління освітою в об'єднаних громадах України.
- Підвищення практичних знань керівників органів управління освітою в громадах з питань операційного менеджменту та довгострокового планування (стратегії оптимізації шкільної мережі).
- Підвищення кваліфікації шкільних адміністрацій та вчителів з питань забезпечення якості освіти, демократичного менеджменту в школах громади, покращення партнерства учасників навчального процесу (вчителів, учнів і батьків).

Контакти:

- Шведсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні». Київ, вул. Богдана Хмельницького 30/10, тел..+380968085014;
- Департамент освіти і науки Хмельницької ОДА. м. Хмельницький, вул. Майдан Незалежності,тел./факс (0382) 79-51-3
- Управління освіти Дунаєвецької міської ради. м. Дунаївці. вул. Гагаріна 16, (03858) 318-99

⁸ <https://www.facebook.com/DSPUkraine/?fref=ts>

⁹ https://www.youtube.com/channel/UCgN9EBYCEKetkHX_Zw_fUdw